

концертната програма започват борбите. Зурнаджиите са своеобразни церемониал-майстори в този обреден момент, който продължава около два часа. В началото се свири сигнална мелодия за събиране на хората, след това *Алай* – за представяне на участниците. По време на схватките се свири мелодията *Гюреш авасъ*. Борбите завършват с награждаване на победителите – обикновено с агнета, кочове, пари. Вечерта съборът завършва с празнична част – общо увеселение в центъра на селото. Зурнаджиите свирят и на мегдана местни хора. Освен предварително уговорената сума (за свиренето в програмата, на борбите и на мегдана) те получават и *парса*.

В Кавракирово – селото с най-много зурнаджии в района – заедно с борбите и общото увеселение, *съборът на Петковден* включва и характерна само за това село част. Вечерта в ресторанта се събират много зурнаджии от селото и от Петрич да се черпят и надсвирват. Музиката на това събиране е само зурнаджийска и само от тази, която зурнаджиите свирят за себе си. Не се изпълняват “протоколните” обредни и танцови мелодии, а се свири свободно, с много импровизации, с демонстрации на техническа виртуозност. На събирането през 2001 г. в надсвирването участват около тридесет майстори, непрекъснато се свири в продължение на три-четири часа. Спазва се негласен регламент – по-известните и признати музиканти са оставени да се изявят към края на надсвирването. Награда е признанието от другите музиканти (“ти си ни зел точките”). Освен с възхищение и признание от колегите си, най-добрите са отличени и с най-голяма *парса*: “такива бизнесмени, момчета, дойдеха специално за мен, да ми носят...” [С.К., 10/2001, с. 24].

Зурнаджийска музика свири на общинския събор на Белица, на *Света Богородица* – 15 август. *Съборът* е празник за цялата община, събират се българи, роми, *помаци*; християни и мюсюлмани. Прави се на поляната до параклиса на Св. Богородица, извън града. Празникът започва с концертна програма, организирана от читалището. Следва раздаване на *курбана*, а след като се нахранят хората, засвирват зурните. Зурнаджийската музика е извън официалната програма, за съпровод на *хората* [М.П., с. 58].

Именни дни

Зурнаджийски формации свирят при празнуването на именни дни в Разлог. През 50-те и 60-те години със зурнаджийска музика се празнуват семейно *Ивановден*, *Йордановден* и др. Организаторите или домакините на тържеството наемат предварително музиканти от махалата, като им плащат *капаро* [С.В., с. 36].

На големи християнски празници – *Василовден*, *Ивановден*, *Йордановден*, *Тодоровден*, *Гергьовден*, *Великден*, *Атанасовден*, *Илинден*, *Богородица българските цигани* от махалата в Белица се събират на мегдана за общо *хоро*, съпровождано от зурни и тъпан. “Даже по до ново време, кога не е имало тия уредби, се зурните са били” – казва местен информатор. Хорото се събира следобед – към 2-3 часа и продължава до 5-6. След това именниците плащат на зурнаджиите и си празнуват с музика по домовете [Й.Д., с. 68].